

Suradnja Ottawe i Splita se nastavlja

Kao nova suvoditeljica HOTCC-a od 5. do 28. rujna 2012. godine boravila sam u Ottawi, kamo sam otišla na poziv profesora Petera Tugwella, direktora Centra za globalno zdravlje pri Sveučilištu u Ottawi i glavnoga urednika Cochrane mišićno-koštane uredničke skupine. Tim pozivom nastavila se tradicija obuke voditelja HOTCC-a u Kanadi s ciljem upoznavanja organizacije rada Cochrane kolaboracije te izradom Cochraneovih sustavnih pregleda. Ova plemenita zamisao ne bi bila moguća bez potpore hrvatskih iseljenika, Camillie i Branka Mamića, koji svaki put nesebično otvore svoje srce i prekrasan dom našim predstavnicima.

Irena Zakarija-Grković predstavlja HOTCC

Profesor Tugwell i njegovi suradnici rade u Centru za globalno zdravlje, koji je sastavni dio Instituta za populacijsko zdravlje pri Sveučilištu u Ottawi (IPH). Centar se prvenstveno bavi aktivnostima Cochrane kolaboracije, odnosno izobrazbom, promicanjem i izradom Cochraneovih sustavnih pregleda, poglavito iz područja mišićno-koštanih bolesti te u novije vrijeme i intervencijama za smanjenje nejednakosti u zdravstvu. Timski rad u Centru veoma je naglašen, što se očituje brojnim, ali djelotvornim sastancima. Svaki dan svi članovi tima okupe se u 11 sati i podnesu kratko izvješće voditelju tima, Jordiju Pardu. Opširnije usmeno izvješće timu se podnosi jednom tjedno, kada se nastoji zajednički riješiti nastale probleme. Osim toga, svaki se utorak održava „znanstveni kafić“, druženje uz kavu i

kekse, tijekom kojega netko iz Instituta u petnaestak minuta predstavi svoj rad. Osobno sam na jednome takvom susretu bila pozvana predstaviti sebe i rad Cochrane kolaboracije u Hrvatskoj. Svake srijede svi iz Centra odlaze u Sveučilišnu bolnicu, gdje se, u sklopu Medicinskoga fakulteta, nalazi Centar za istraživanja koja mijenjaju praksu (engl. *Centre for Practice-Changing Research* – PCR). Tu je smješteno sjedište Kanadskoga Cochrane centra (CCC), gdje se srijedom održavaju seminari o raznim temama. Svaku posjetu CCC-u koristila sam za razgovore s glavnim i odgovornim osobama, s ciljem sastavljanja nove strategije rada Hrvatskoga Cochrane ogranka za sljedeće četverogodišnje razdoblje. Tako su moji sugovornici bili dr. Jeremy Grimshaw, direktor CCC-a, Mary Ellen Schaafsma, izvršna direktorica CCC-a, Eileen Vilis, koordinatorica za prijenos znanja (engl. *knowledge broker*), Alain Mayhew, voditelj Cochrane uredničke skupine za učinkovitu praksu i organizaciju skrbi (engl. *Cochrane Effective Practice and Organisation of Care Group* – EPOC), Tamara Rader, voditeljica za odnose s pacijentima (engl. *Cochrane consumer coordinator*), Erin Ueffin, koordinatorica edukacije, Peter Tugwell i drugi. Svi su velikodušno dijelili svoje dragocjeno znanje i iskustvo u vođenju CCC-a, koji je drugi najbolje financirani Cochrane centar u svijetu, što najbolje ilustrira podatak da su od različitih izvora među kojima je i kanadsko ministarstvo

Irena Zakarija-Grković, Tamara Rader i Jordi Pardo

zdravlja dobili 9,9 milijuna kanadskih dolara za svoj rad za razdoblje od 2010. do 2015.! Između ostaloga, dobila sam zadatak pripremiti seminar o novoj strategiji Hrvatskoga Cochrane ogranka, s naglaskom na jačanju i širenju Cochrane kolaboracije u Hrvatskoj, koji sam predstavila u Ottawi 26. rujna 2012. godine. Povratne informacije bile su pozitivne i ohrabrujuće – jedino im nije bilo jasno kako možemo sve u našem Cochrane ogranku raditi doslovno volonterski! Ottawa je glavni grad Kanade, s populacijom od oko milijun stanovnika. Grad je veoma čist i ljudi su vrlo ljubazni. Engleski i francuski službeni su jezici pa je sve dvojezično. Ima prekrasan parlament u gotičkom stilu i mnogo lijepih muzeja koji su četvrtkom popodne otvoreni i besplatni svima. U rujnu su temperature bile ugodnih 20-ak stupnjeva, ali zimi temperatura padne na 30 stupnjeva ispod ništice pa je klizanje po Rideau kanalu, koji prolazi kroz grad, jedna od omiljenih aktivnosti stanovnika Ottawe. Sljedeće godine Kanada je domaćin *Cochrane Colloquiuma*, godišnjega kongresa Cochrane kolaboracije pa se nadamo da će se druženje Hrvata i Kanađana nastaviti.

Rideau kanal

Irena Zakarija-Grković

Cochrane kutak na Medicinskom fakultetu

Po uzoru na druge Cochrane centre i ogranke, HOTCC je osmislio i postavio svoj "Cochrane kutak" kojem je cilj povećati vidljivost i prepoznatljivost hrvatskog ogranka te pružiti osnovne informacije o Cochrane knjižnici, sustavnim pregledima i mogućnostima uključivanja u rad Cochrane kolaboracije i HOTCC-a.

Cochrane pano se nalazi na prizemlju Medicinskog fakulteta, pokraj ureda Hrvatskog centra za globalno zdravlje i HOTCC-a gdje ga mogu lako vidjeti studenti i zaposlenici Medicinskog fakulteta.

Hrvatski Cochrane kutak

Kanadski Cochrane kutak

Aktivnosti riječke grupe u Cochrane kolaboraciji

Četvorica liječnika s odjela gastroenterologije Kliničkog bolničkog centra Rijeka, prof.dr.sc. Davor Štimac, Dr.sc. Goran Hauser, Goran Poropat, dr. med. i Vanja Giljača, dr. med. sudjeluju u radu Cochrane kolaboracije od 2006. godine kada je uspostavljena suradnja s Cochrane Hepatobilijarnom skupinom iz Copenhagena. Od 2009. godine aktivno surađujemo na Cochrane sustavnim pregledima i meta-analizama, te smo kao prvi autori ili koautori objavili ukupno sedam radova u Cochrane knjižnici.

U 2012. godini objavili smo jedan rad, a unutar Cochrane Hepato-Biliary Group imamo trenutno registrirana dva protokola koji su u postupku recenzije i publikacije. To su „Tests for diagnosis of common bile duct stones“ i „Enteral nutrition formulations for acute pancreatitis“. U tijeku su i dva ažuriranja ranije publiciranih radova, „Peginterferon alpha-2a versus peginterferon alpha-2b for chronic

hepatitis C“ te „Peginterferon plus ribavirin versus interferon plus ribavirin for chronic hepatitis C“.

Naš autor Vanja Giljača je krajem prošle i početkom ove godine boravio u Londonu na University College London i Royal Free Hospital Pond Street na šestomjesečnoj edukaciji za izradu Cochrane sustavnih pregleda i meta-analiza dijagnostičke točnosti te je izradio protokol vezan uz dijagnostičku točnost prepoznavanja koledokolitijaze, a u tijeku je izrada triju sustavnih pregleda koje protokol obuhvaća. Dr. Goran Hauser boravio je u rujnu ove godine također u Copenhagenu u trajanju od dva tjedna radi istraživanja i edukacije za intervencijske meta-analize.

U ožujku 2012. godine na Medicinskom fakultetu u Rijeci organizirali smo trodnevni poslijediplomski tečaj „Evidence based medicine“ s međunarodnim sudjelovanjem. U tečaju su kao predavači sudjelovali prof.

Christian Gluud iz Copenhagena inače čelni čovjek Hepatobilijarne skupine, doc.dr.sc. Goran Bjelaković iz Niša te Jelena Rudić, dr.med. iz Beograda uz naša četiri predavača. Polaznici su uključivali zainteresirane liječnike iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunjske i Bugarske.

U lipnju 2012. godine dva naša djelatnika, prof.dr.sc. Davor Štimac i Vanja Giljača, dr.med., imenovani su kontakt urednicima za Cochrane Hepatobilijarnu skupinu te su započeli s recenzijama protokola prijavljenih za publikaciju unutar grupe. Ovo je prema našim saznanjima prvi put da je netko od naših Cochrane suradnika dobio priliku da može djelovati kao urednik što predstavlja zasigurno potvrdu našeg uspješnog rada i daje nam priliku da se još aktivnije uključimo u rad na ovom području.

Davor Štimac

Talijanski Cochrane Centar u Modeni

12. studenog 2012. godine je na Sveučilištu u Modeni održana svečana ceremonija povodom otvaranja novog sjedišta Talijanskog Cochrane Centra (ICC) i Udruge Alessandro Liberati. Preko sto znanstvenika i kliničara je prisustvovalo događaju.

Sergio Paba, rektor Sveučilišta u Modeni je otvorio događaj naglasivši važnost koju otvorenje ICC-a ima, ne samo za Sveučilište u Modeni, već i za cijelu akademsku zajednicu.

Kyriakoula Petropulacos, direktorica Kliničkog bolničkog centra u Modeni je naglasila važnost duha ICC-a i Udruge Alessandro Liberati koja teži tome da pacijent bude cilj, a ne sredstvo cjelokupnog istraživačkog procesa.

Jeremy Grimshaw, su-predsjedatelj Cochrane kolaboracije (CC) i direktor Kanadskog Cochrane Centra je također prisustvovao događaju. On je potvrdio potrebu za kvalitetnim dokazima o učinkovitosti i sigurnosti zdravstvenih intervencija kroz izradu i obnovu sustavnih pregleda te napore Cochrane kolaboracije u postizanju tog cilja od svog osnutka 1993. godine. Cochrane kolaboracija je od male skupine znanstvenika prerasla u mrežu u koju je

uključeno 25,000 ljudi iz cijeloga svijeta s ciljem pružanja pacijentima, kliničarima i interesnim skupinama prikladne alate za donošenje informiranih odluka.

Roberto D'Amico, novi direktor Talijanskog Cochrane centra

Novi direktor Talijanskog Cochrane centra, Roberto D'Amico, se osvrnuo na značajne faze u razvoju ICC-a, od osnutka 1994. godine pod vodstvom Alessandra Liberatija do današnjeg dana i preseljenja s Instituta za farmakološka istraživanja Mario Negri na Sveučilište u Modeni i Reggio Emiliji.

Alessandro Liberati, koji je prerano preminuo u siječnju 2012. godine je u intervjuu koji je dao za vrijeme

Cochrane Colloquiuma u Madridu 2011. godine govorio o ideji koja je pokrenula osnivanje ICC-a i prijedlozima koji su usmjeravali ICC aktivnosti.

Roberto D'Amico je zaključio ceremoniju predstavljajući ICC projekte za blisku budućnosti koji uključuju:

- promicanje metodologije sustavnih pregleda;
- davanje prednosti inovativnim metodama za prijenos znanja pacijentima, kliničarima i donositeljima odluka;
- doprinos u procesu prepoznavanja važnih, još uvijek neodgovorenih pitanja u zdravstvu;
- jačanje suradnje unutar talijanske Cochrane mreže koja uključuje Uredničku skupinu za bolesti ovisnosti, Uredničku skupinu za multiplu sklerozu i rijetke bolesti središnjeg živčanog sustava, Neurološko područje, Područje za cjepiva, Hrvatski Ogranak te druge institucije koje dijele zajednički cilj usklađivanja posla kliničara s potrebama pacijenta.

Roberto D'Amico

Prevođenje PEARLS-a i EBM u obiteljskoj medicini

U listopadu 2012. godine, Katedra obiteljske medicine splitskog Medicinskog fakulteta održala je poslijediplomski tečaj trajnog medicinskog usavršavanja I kategorije Znanstveno-istraživački rad u obiteljskoj medicini na kojem su održana predavanja ne temu „Kritička prosudba objavljenog članka, sistematski pregled literature (Cochrane Collaboration)“ dr. sc. Irene Zakarije-Grković, su-direktorice HOTCC-a kao i „EBM, POEMs, PEARLS“ dr. sc. Davorke Vrdoljak, novoizabrane HOTCC koordinatorice za izobrazbu.

Od studenog 2012. godine je započelo prevođenje s engleskog na hrvatski jezik tzv. PEARLS-a (engl. Practical Evidence About Real Life Situations). Ove kratke i na dokazima utemeljene odgovore na važna klinička pitanja („bisere“) sustavno priređuje i na svojim mrežnim stranicama <http://www.cochraneprietarycare.org/pearls> objavljuje novozelandski Cochrane primary care field pod vodstvom profesora Brucea Arolla. Dobivši dozvolu profesora Arolla za prevođenje, skupina entuzijastičnih hrvatskih Cochraneovaca „bisere“

vrijedno prevodi i dostavlja urednici Cochrane zanimljivosti u Liječničkim novinama, doc. dr. sc. Liviji Puljak, koja ih potom dorađuje i uređuje za objavu. Na taj se način brojnim čitateljima Liječničkih novina nude zanimljive novosti iz znanstvenog svijeta i prikazuju rezultati najkvalitetnijih istraživanja važnih za svakodnevni rad obiteljskih liječnika.

Davorke Vrdoljak

Cochrane sustavni pregledi i medicina dojenja

Hrvatski Cochrane ogranak dobio je priliku predstaviti se, po prvi put, zdravstvenim djelatnicima u Republici Hrvatskoj koji se bave dojenjem na dvjema manifestacijama: 6. Rodinoj mliječnoj konferenciji, održanoj 5. listopada u Zagrebu i na 6. tečaju 1. kategorije "Suvremena saznanja o laktaciji i dojenju", održanom na Medicinskom fakultetu u Splitu tijekom studenog i prosinca.

Su-voditeljica HOTCC-a, dr. sc. Irena Zakarija-Grković, koja je i međunarodno certificirana savjetnica za dojenje, govorila je na oba skupa o medicini utemeljenoj na dokazima, vrstama dokaza, radu Cochrane kolaboracije i o

Cochrane sustavnim pregledima iz područja dojenja (trenutno ih ima ukupno 18). S obzirom na česte oprečne i zastarjele savjete koje majke dobivaju od zdravstvenih djelatnika glede dojenja, a koje mogu biti potencijalno štetne za majku i dijete, ovo je bila izvrsna prilika za širenje znanja o dojenju utemeljenog na dokazima te poticati zdravstvene djelatnike da se uključe u rad HOTCC-a.

Potaknuta ovim iskustvima, dr. sc. Irena Zakarija-Grković prijavila je sličnu temu za slijedeći svjetski kongres o dojenju koji će se, u organizaciji Međunarodnog udruženja savjetnica za dojenje, održati

25.-28. srpnja 2013. godine u Melbourneu, Australiji.

Irena Zakarija-Grković na Rodinoj mliječnoj konferenciji

Irena Zakarija-Grković

Novi HOTCC članovi

Mario Malički - web moderator

Od studenog 2012. mr. sc. Mario Malički je zadužen za obnovu i održavanje Cochrane mrežnih stranica. Mario je inače zaposlen na Medicinskom fakultetu u Splitu na Katedri za istraživanje u biomedicini i zdravstvu.

Davorka Vrdoljak - koordinatorica izobrazbe (training coordinator)

Dr. sc. Davorka Vrdoljak s Katedre obiteljske medicine na Medicinskom fakultetu u Splitu je imenovana koordinatoricom izobrazbe - osoba zadužena za osmišljavanje i provođenje edukacijskih aktivnosti.

5. Hrvatski Cochrane simpozij

U pripremi je peti Hrvatski Cochrane simpozij (CroCoS) koji će se održati **20. travnja 2013. godine**.

Naziv simpozija je ***Osvrt na prošlost, pogled u budućnost*** (eng. *Appreciating the past, anticipating the future*) – obilježavanje 20. godišnjice Cochrane kolaboracije i 5. godišnjice HOTCC-a.

Kao i proteklih godina, Simpozij će se održati na Medicinskom fakultetu u Splitu.

Ovogodišnji predavači su Roberto D'Amico, Direktor Talijanskog Cochrane Centra, Silvana Simi, Cochrane Consumer Network, Peter Tugwell, glavni urednik Cochrane mišićno-koštane uredničke skupine, Davor Štimac, urednik Cochrane Hepatobilijarna skupina, akademkinja Vida Demarin, Hrvatsko društvo za prevenciju moždanog udara, Irena Zakarija-Grković, su-voditeljica Hrvatskog ogranka Talijanskog

Cochrane centra te Dario Sambunjak, su-voditelj Hrvatskog ogranka Talijanskog Cochrane centra.

Osim predavanja, na Simpoziju će se održati dvije radionice za buduće i postojeće autore i dva okrugla stola o uključenju pacijenata kao korisnika Cochrane sustavnih pregleda u rad HOTCC-a i stvaranju Cochrane mreže u Hrvatskoj.

Nove publikacije

[Balajić K, Barac-Latas V, Drenjančević I, Ostojić M, Fabijanić D, Puljak L. Influence of a vertical subject on research in biomedicine and activities of The Cochrane Collaboration branch on medical students' knowledge and attitudes toward evidence-based medicine. CMJ. 2012; 53: 367-73](#)

HOTCC
HRVATSKI OGRANAK
TALIJANSKOG COCHRANE CENTRA